

นาฏศิลป์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หน่วยการเรียนรู้ที่

หน่วยการเรียนรู้ที่
๒

หน่วยการเรียนรู้ที่
๓

หน่วยการเรียนรู้ที่
๔

คุณครูเอกสิทธิ์ แดงนา

การชม วิจารณ์

และประเมินคุณภาพการแสดง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. มีทักษะในการแสดงหลากหลายรูปแบบได้
๒. วิเคราะห์แก่นของการแสดงนาฏศิลป์และการละครที่ต้องการสื่อความหมายในการแสดงได้
๓. อภิปรายบทบาทของบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ และการละครของประเทศไทยในยุคสมัยต่างๆ ได้
๔. บรรยายวิวัฒนาการของนาฏศิลป์และการละครไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้

- ศึกษาหาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบ ประเภท และชนิดของการแสดงที่ชม
- ศึกษาเอกสารและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแสดง ตลอดจนสถานภาพของผู้มาชม
- มีความสามารถในการรับสาร คือ เป็นผู้ชมที่ดูเป็น ฟังเป็น สามารถวิเคราะห์ วิจัยเรื่องเรื่องที่ชมได้อย่างสร้างสรรค์
- มีจิตใจผ่อนคลาย มีสมาธิในการชมการแสดง ไม่กังวลต่อสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น
- มีปฏิริยาโต้ตอบด้วยการแสดงออกทางอารมณ์ มีอารมณ์คล้อยตามไปกับบทบาทของผู้แสดง
- เมื่อการแสดงจบลง ผู้ชมควรให้เกียรติผู้แสดงด้วยการปรบมือ
- มีมารยาทในขณะชมการแสดง โดยปิดเครื่องมือสื่อสาร ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้ชมคนอื่น งดรับประทานอาหาร และเครื่องดื่มทุกชนิด

หลักการวิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์

การบรรยาย

- เป็นการพูด หรือเขียนถึงการรับรู้สิ่งที่เห็นและรู้สึก การรับรู้คุณสมบัติต่างๆ ของการแสดง
- บรรยาย หรือแจกแจงส่วนประกอบต่างๆ

การวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ในผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทย

- รูปแบบของนาฏศิลป์ไทย ศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งนาฏศิลป์แบบมาตรฐาน และนาฏศิลป์พื้นบ้าน
- ความเป็นเอกภาพ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- ความงดงามของการรำปรา และองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ความถูกต้องตามแบบแผนท่าปรา แม่ท่า ลีลาท่าเชื่อม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

หลักการวิจารณ์การแสดงละคร

โครงเรื่อง

แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

- **ตอนต้น** เป็นการปูพื้นให้ผู้ชมทราบเกี่ยวกับวัน เวลาสถานที่ การกระทำของตัวละคร
- **ตอนกลาง** มีการสร้างอุปสรรค ความขัดแย้งไปให้ตัวละครเอก เกิดปัญหาจนถึงจุดวิกฤตดำเนินต่อไปจนถึงขั้นแตกหัก
- **ตอนอวสาน** เรื่องค่อยๆ คลี่คลายปัญหาในตอนปลายของเรื่อง

การวิจารณ์**โครงเรื่อง** มีข้อที่ควรพิจารณา ดังนี้

- เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในละครชัดเจนหรือไม่
- เหตุการณ์ที่นำไปสู่จุดวิกฤตเข้มข้นเพียงพอหรือไม่ เร้าอารมณ์ผู้ชมได้มากน้อยแค่ไหน
- การจบของเรื่องเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมควรจะจบอย่างไร
- ละครเรื่องนี้น่าสนใจชวนติดตามตลอดเรื่องหรือไม่
- สิ่งใดที่ทำให้เรื่องมีความน่าสนใจมากที่สุด เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร หรือบทบาทของตัวละคร เป็นต้น

ตัวละคร บทบาทตัวละคร และการสร้างตัวละคร

- ตัวละครเป็นผู้สร้างและดำเนินเหตุการณ์ไปตามโครงเรื่อง
- ใช้บทเจรจาการกระทำและพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะของตัวละครแต่ละตัว

การวิจารณ์**ตัวละคร**มีข้อที่ควรพิจารณา ดังนี้

- การสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครมีชีวิตจิตใจคล้ายมนุษย์จริงหรือไม่
- ตัวละครสามารถดึงดูดให้ผู้ชมมีอารมณ์คล้อยตามได้มากน้อยเพียงใด
- ตัวละครแสดงได้สมบทบาทเพียงใด ตีบทแตกหรือไม่

แนวความคิดที่เป็นแก่นของเรื่อง

- ผู้ประพันธ์บทละครจะต้องมีแนวคิดว่าจะให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดหมายได้อย่างไร
- แนวคิดของละคร เช่น เพื่อความบันเทิง สะท้อนปัญหาชีวิต ปัญหาสังคม

ข้อที่ควรนำมาพิจารณาในการวิจารณ์แนวความคิด มีดังนี้

- ละครแล้วได้ประสบการณ์ แนวคิด ประชญาอะไรบ้าง
- เห็นด้วยกับปรัชญา แนวคิดของเรื่องหรือไม่
- แนวคิดที่ได้จากการชมละครเกิดขึ้นในชีวิตจริงได้หรือไม่
- บทเจรจาของตัวละคร มีคติไฉยคมที่น่าจดจำบ้างหรือไม่
- เนื้อเรื่อง ฉาก ตัวละครมีความเหมาะสมสอดคล้องกันหรือไม่

ภาพที่เห็น

- ฉาก การแสดง และทัศนองค์ประกอบต่างๆ สอดคล้องกับตัวละคร สร้างบรรยากาศที่เหมาะสม สร้างอารมณ์ที่สอดคล้องและเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

ข้อที่ควรนำมาพิจารณาในการวิจารณ์ภาพที่เห็น มีดังนี้

- ทัศนองค์ประกอบต่างๆ สอดคล้องกับตัวละคร สร้างอารมณ์ สร้างบรรยากาศได้สมเหตุสมผลหรือไม่
- ฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก เครื่องแต่งกาย และการแต่งหน้า ถูกต้องตามเนื้อเรื่องและเหมาะสมกับยุคสมัยหรือไม่
- ฉาก และทัศนองค์ประกอบช่วยให้การแสดงละครสื่อความหมายได้สมจริงหรือไม่ การแสดงน่าตื่นเต้น มีชีวิตชีวา ชวนให้ติดตามโดยตลอดหรือน่าเบื่อหน่าย
- ตัวละครตีบทแตกหรือไม่ ตัวละครแสดงได้เป็นธรรมชาติจากความรู้สึกภายใน

คุณภาพด้านการแสดง

หลักเกณฑ์ที่ควรมีมาใช้ในการประเมินคุณภาพของการแสดง ประกอบด้วย

- การนำเสนอการแสดงต้องชัดเจนในเรื่องประเภท
- ผู้แสดงมีเอกลักษณ์ในการเคลื่อนไหวร่างกาย
- ลักษณะการแสดงมีความงาม ทั้งในระดับพื้นฐาน และมาตรฐาน
- ผลงานควรมีประโยชน์ ให้คุณค่าต่อสังคม ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

คุณภาพด้านองค์ประกอบการแสดง

หลักเกณฑ์ที่ควรนำมาใช้ในการประเมินคุณภาพองค์ประกอบของการแสดง ประกอบด้วย

- เครื่องประกอบการแสดงบนเวที เช่น อุปกรณ์ประกอบฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องประดับถูกต้องตามแบบแผน ตามยุคสมัย เป็นต้น
- ระบบเสียง และอุปกรณ์เสียง ระบบเสียงชัดเจน ไม่มีเสียงสะท้อนหรือเสียงก้องเกิดขึ้นขณะมีการแสดง
- เครื่องแต่งกาย การแต่งหน้า ถูกต้องตามยุคสมัย เครื่องแต่งกายสมฐานะและบทบาทของตัวละคร
- คุณภาพด้านองค์ประกอบของการแสดง สะท้อนให้เห็นความสามารถของผู้จัดการแสดงว่า มีความรู้ในเรื่องของศิลปะเป็นอย่างดี

หลักการประเมินการแสดงนาฏศิลป์

เป็นศิลปะการแสดงแขนงหนึ่งที่ใช้การเคลื่อนไหวและการจัดระเบียบร่างกายของมนุษย์
อย่างมีจังหวะ ลีลาท่าให้เกิดภาษาท่าทางที่สามารถสื่อความหมายแทนภาษาพูด

- ลีลาในการเคลื่อนไหวถูกต้องตามแบบแผน

- ท่าหลักแห่งความสมดุลมาใช้ โดยใช้เวทีเป็นจุดศูนย์กลางตำแหน่งของผู้แสดง ให้มีสัดส่วนจำนวนเท่ากัน
ไม่ควรไปรวมกลุ่มอยู่ด้านใดด้านหนึ่งจนมากเกินไป
- มีการเคลื่อนไหว การแปรแถวมีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ

- ดนตรี การขับร้อง ท่วงทำนอง จังหวะของเพลง เครื่องแต่งกาย และลีลาในการเคลื่อนไหวต้องมีความ
สอดคล้องสัมพันธ์กัน